

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Ризик- менеджмент»**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Код і найменування спеціальності	073 Менеджмент
Тип і назва освітньої програми	ОПП Менеджмент підприємства
Курс, семестр	4-й курс, 8-й семестр
Обсяг і форма семестрового контролю з навчальної дисципліни	Кількість кредитів ЄКТС – 3,0, Загальна кількість годин – 90, із яких: <i>денна форма здобуття освіти:</i> лекцій – 16 год., практичних занять – 14 год. Форма семестрового контролю – залік <i>заочна форма здобуття освіти:</i> лекцій – 10 год., практичних – 8 год. Форма семестрового контролю – залік
Мова(и) викладання	Державна
Навчально-науковий інститут / факультет, кафедра	Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій, кафедра менеджменту ім. І.А. Маркіної
Контактні дані розробника(ів)	Олена Вараксіна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної Контакти: ауд. 489 (навчальний корпус №4) e-mail: olena.varaksina@pdau.edu.ua тел. 099 641 11 99. Профайл: https://www.pdau.edu.ua/people/varaksina-olena-viktorivna
МІСЦЕ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ В ОСВІТНІЙ ПРОГРАМІ	
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова фахова
Передумови для вивчення навчальної дисципліни	Управління розвитком регіону, Діджитал-менеджмент, Менеджмент, Стратегічне управління
Компетентності	загальні: ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу. ЗК 11. Здатність до адаптації та дій у новій ситуації. ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). спеціальні: СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення. СК 18. Здатність ефективно управляти витратами та ризиками підприємства, організації, в т. ч. агропродовольчої сфери.
Програмні результати навчання	РН04. Демонструвати навички виявлення проблеми та обґрунтування управлінських рішень РН18. Демонструвати навички стратегічного та інноваційного управління в умовах невизначеності та ризику, зокрема в агропродовольчій сфері.

РОЛЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНИХ НАВИЧОК (SOFT SKILLS)

Комунікативні навички: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести суперечки і відстоювати свою позицію, спілкування в конфліктній ситуації; навички створення, керування й побудови відносин у команді.

Уміння виступати привселюдно: навички, необхідні для виступів на публіці; проводити презентації.

Керування часом: уміння справлятися із завданнями вчасно.

Гнучкість і адаптивність: гнучкість, адаптивність і здатність мінятися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблем.

Лідерські якості: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння встановлювати мету, планувати.

Особисті якості: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до колег.

МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

формування системи професійних компетентностей (знань і практичних вмінь та навичок) щодо використання теоретичних основ, методичних рекомендацій і практичних навичок для визначення можливих ризиків, знаходження причини їх виникнення, діагностування та оцінювання ситуації та управління ризиками

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.

Тема 2. Невизначеність та ризик аграрних підприємств.

Тема 3. Ризик та елементи теорії корисності.

Тема 4. Закони і принципи та методологія ризик-менеджменту

Тема 5. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання

Тема 6. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності

Тема 7. Система управління ризиками аграрних підприємств.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні (лекція, бесіда, розповідь-пояснення), наочні (ілюстрування), практичні (практичні роботи, робота з навчально-методичною літературою);

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: методи формування пізнавальних інтересів, методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності;

Методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: методи усного контролю (опитування), методи письмового контролю (контрольна робота, самостійна робота), методи самоконтролю;

Інноваційні та інтерактивні методи навчання: інтерактивні методи (дискусії, диспути, дебати, проектування професійних ситуацій, командні конкурси і змагання, круглий стіл); комп'ютерні, мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій).

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів, шкала та критерії оцінювання результатів навчання

Наведені у Додатку до силабусу

ПОЛІТИКА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- щодо термінів виконання та перескладання

Усі завдання, передбачені робочою програмою, мають бути виконані та здані до залікового тижня.

- щодо академічної доброчесності

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій — реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету, Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті.

Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

- щодо відвідування занять

Відвідування занять є обов'язковим.

- щодо зарахування

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів

результатів неформальної / інформальної освіти	навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті перед опануванням даного освітнього компоненту, або в процесі його опанування. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні у разі опанування частини навчальної дисципліни відбувається за рішенням провідного викладача. Набуття відповідних результатів навчання можливе, зокрема, після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету. URL: https://www.pdau.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyudiyalnist
- щодо оскарження результатів оцінювання	Порядок повторного проходження контрольних заходів регламентується Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті. URL: https://www.pdau.edu.ua/content/polozhennya-pro-osvitnyudiyalnist
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	
<i>Основні:</i> 1. Калініченко З.Д. Ризик-менеджмент: навчальний посібник. Дніпро: ДДУВС, 2021. 224 с. 2. Ріщук Л.І. Управління ризиками: конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ. 2020. 68 с. 3. Глобальні ризики з точки зору Всесвітнього економічного форуму: інфографіка. Bakertilly: вебсайт. URL: https://bakertilly.ua/news/id48913 4. Економічні ризики: методи вимірювання та управління : навчальний посібник / Н. С. Скопенко, І. В. Федулова, Л. В. Мазник, О. М. Кириченко, Л. І. Удворгелі ; за заг. ред. Н. С. Скопенко. – Київ : Видавничий дім «Кондор», 2021. 348 с. URL: https://dspace.nuft.edu.ua/bitstream/123456789/39065/1/Economic_risks_2021.pdf. 5. Вараксіна, О., Кругова, А. Сутність підприємницького ризику в господарській діяльності підприємства. <i>Економіка та суспільство</i>, 2021. 24. 6. Вараксіна, О., Побіденна, В., Гребеник, Р. Управління ризиками в контексті економічної безпеки підприємства. <i>Економіка та суспільство</i>, (56). URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-47 7. Вараксіна О., Жовнір В. Проблематика антикризового управління підприємством у сучасних реаліях. НАУКОВИЙ ВІСНИК Одеського національного економічного університету. 2023. № 7-8. с. 20-25 URL: https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1857905 <i>Допоміжні:</i> 1. Терещенко Е.Ю., Школенко О.Б. Управління ризиками на підприємствах авіаційного бізнесу. <i>Причорноморські економічні студії</i>. Випуск 55-2/2020. С.25-30. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/55_2_2020/6.pdf 2. Управління ризиками: Навчальний наочний посібник [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 073 «Менеджмент» / М.О. Кравченко, К.О. Бояринова, К.О. Копішинська; КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432с. 3. Лактіонова О. А. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с. 4. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: навчальний посібник- К.: Центр навчальної літератури, 2018. 312 с. URL: http://shron.chtyvo.org.ua/Donets_Liubov/Ekonomichni_ryzyky_ta_metody_yikh_vymiriuvannia.pdf 5. Кондрашихін А.Б. Теорія та практика підприємницького ризику. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ. 2019. 224 с. <i>Інформаційні ресурси</i> 1. URL: www.kmu.gov.ua – Кабінет міністрів України 2. URL: www.rada.gov.ua – Верховна Рада України 3. URL: www.management.com.ua – Інтернет-портал для управлінців 4. URL: http://www.management.com.ua/qm/qm245.html 18. Система управління ризиками.	
Реквізити затвердження	Затверджено на засіданні кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної протокол від 03 вересня 2024 року № 1

Додаток до силабусу

СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ, ШКАЛА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Схема нарахування балів із навчальної дисципліни денна форма навчання

денна форма здобуття освіти

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання тестів	виконання завдань самостійної роботи	написання тез*	
Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	-	-	5		5
Тема 2. Невизначеність та ризик аграрних підприємств.	7	3	5		15
Тема 3. Ризик та елементи теорії корисності.	7	3	4		14
Тема 4. Закони і принципи та методологія ризик-менеджменту ⁵	7	3	4		14
Тема 5. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання.	7	3	4		14
Тема 6. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності.	7	3	4		14
Тема 7. Система управління ризиками аграрних підприємств.	7	3	4		14
Написання тез*	-		-	10	10
Разом	42	18	30	10	100

* є необов'язковими, але дають змогу отримати додаткові бали

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
заочна форма здобуття освіти**

Назва теми / Форма семестрового контролю	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти					Разом
	виконання вправ на практичних заняттях	виконання тестів	виконання завдань самостійної роботи	позааудиторна контрольна робота	написання тез*	
Тема 1. Поняття, сутність і зміст ризик-менеджменту.	-	-	4			4
Тема 2. Невизначеність та ризик аграрних підприємств.	4	3	-			7
Тема 3. Ризик та елементи теорії корисності.	-	3	4			7
Тема 4. Закони і принципи та методологія ризик-менеджменту.	-	3	4			7
Тема 5. Аналіз ризиків та методи їх оцінювання.	4	3	-			7
Тема 6. Прийняття управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності.	4	3	4			11
Тема 7. Система управління ризиками аграрних підприємств.	4	3				7
Позааудиторна контрольна робота	-	-	-	50		50
Написання тез*	-	-	-	-	10	10
Разом	16	18	16	50	10	100

* є необов'язковими, але дають змогу отримати додаткові бали

Шкала та критерії оцінювання виконання вправ на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
6-7 (4)	здобувач продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
4-5 (3)	здобувач продемонстрував достатній рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
3 (2)	здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
2 (1)	продемонстрував задовільний рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1 (0)	здобувач достатньо не володіє навчальним матеріалом, однак фрагментарно, поверхово (без аргументації й обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання

Шкала та критерії оцінювання виконання тестів:

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	здобувач продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
2	здобувач продемонстрував достатній рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
1	продемонстрував задовільний рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками. Загалом, здобувач демонструє задовільний рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи:

Кількість балів	Критерії оцінювання
5 (4)	здобувач продемонстрував високий рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
4 (3)	здобувач продемонстрував достатній рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; вірно описує зміст функціональних сфер діяльності організації.
3 (2)	здобувач продемонстрував середній рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; навичок обґрунтування дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
2 (1)	продемонстрував задовільний рівень знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.
1 (0)	здобувач продемонстрував низький рівень (або його відсутність) знання теорій, методів і функцій ризик менеджменту, сучасних концепцій ризик-менеджменту; навичок самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, критичності та самокритичності; навичок взаємодії, ризик-менеджменту, командної роботи; має труднощі з обґрунтуванням дієвих інструментів ризик-менеджменту організації; зміст функціональних сфер діяльності організації описує з помилками.

Для здобувачів заочної форми здобуття освіти складовою самостійної роботи є позааудиторна контрольна робота. Кожен варіант містить 3 завдання, які оцінюються в 50 балів (максимально по 15 балів кожне теоретичне завдання та 35 – за практичне завдання).

Кількість балів	Критерії оцінювання
12-15	питання розкрито у повному обсязі, присутній аналіз, самостійне бачення та наведені практичні приклади та дотримані вимоги щодо оформлення. Здобувач демонструє критичне, креативне мислення, дисциплінованість та обізнаність з теми. Загалом, здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання
9-11	загалом вірно викладена сутність питання, але могло бути викладене більш повніше. Спостерігається дотримання вимог до оформлення / деякі помилки в оформленні. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
5-8	у змісті відповіді на завдання, спостерігаються помилкові судження / недостатньо повна інформація, відсутній самостійний аналіз. Присутні деякі помилки в оформленні. Загалом, здобувач демонструє задовільний рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання
4-0	у відповіді спостерігаються значні помилки, але здобувач орієнтується у сутності, змісті питань. Присутні помилки в оформленні. Все зазначене не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Оцінювання практичного завдання

Кількість балів	Критерій оцінювання
30-35	документ про ініціалізацію проекту складений вірно, проект має практичне значення, дотримані вимоги щодо оформлення. Загалом, здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
24 -29	загалом вірно складений документ про ініціалізацію, але є деякі помилки, бракує додаткової інформації. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
17-23	у змісті документу про ініціалізацію спостерігаються помилкові судження, недостатньо повна інформація, відсутній самостійний аналіз, але практична значущість збережена. Загалом, здобувач демонструє задовільний рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
7-16	у документі про ініціалізацію спостерігаються значні помилки, але здобувач орієнтується у сутності, змісті, практична значущість збережена. Загалом, здобувач демонструє низький рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
1-6	завдання виконане на слабкому рівні, або допущені грубі помилки у виконанні, інформація наведена в документі є надто загальною. Все зазначене не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.

Шкала та критерії оцінювання підготовки тез

Кількість балів	Критерії оцінювання
10	Тези відповідають програмі навчальної дисципліни (темі) за змістом; висвітлюють критичний та / або креативний підхід автора щодо дослідження обраної теми; оформлені згідно встановлених вимог; опубліковані / прийняті до друку під час проходження курсу. Загалом, здобувач демонструє високий рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
5	Тези відповідають програмі курсу (темі курсу) за змістом, але потребували значних доопрацювань, що унеможливило прийняття до друку під час проходження курсу вивчення навчальної дисципліни. Загалом, здобувач демонструє середній рівень формування компетентностей і досягнення результатів навчання.
0	Тези не відповідають програмі навчальної дисципліни за змістом, що не дає можливість оцінити формування компетентностей і досягнення результатів навчання.